

Lastninski certifikati prihajajo

Kmalu bomo postali delničarji

Nekateri Slovenci so že od vsega začetka natančno zasledovali vse dogajanje v zvezi s privatizacijo in razmislili o svoji vlogi v njem. Poznajo potek, vedo, kam in koliko bodo vložili.

Drugi so od prvega trenutka dvomili, odklanjali vsako informacijo in menili, da iz te moke ne bo kruha, da bo vse zvođenelo, preden se bo prav začelo. Ne vedo niti, kaj pomeni biti delničar, in si še vedno predstavljajo, da bi s tem, ko bi kupili delnice, kupili določen del podjetja, določen obrat, in so spraševali, koliko delnic bi morali imeti, da bi postali popolni lastniki na primer bencinskega servisa. »Sicer pa,« so dodajali, »tako ne bo nič.«

Toda zdaj so začeli prihajati lastninski certifikati – dokaz ali potrditev, da ima državljan Slovenije pri Službi družbenega knjigovodstva odprt račun in na njem vknjiženo nominalno vrednost, ki mu pripada po zakonu.

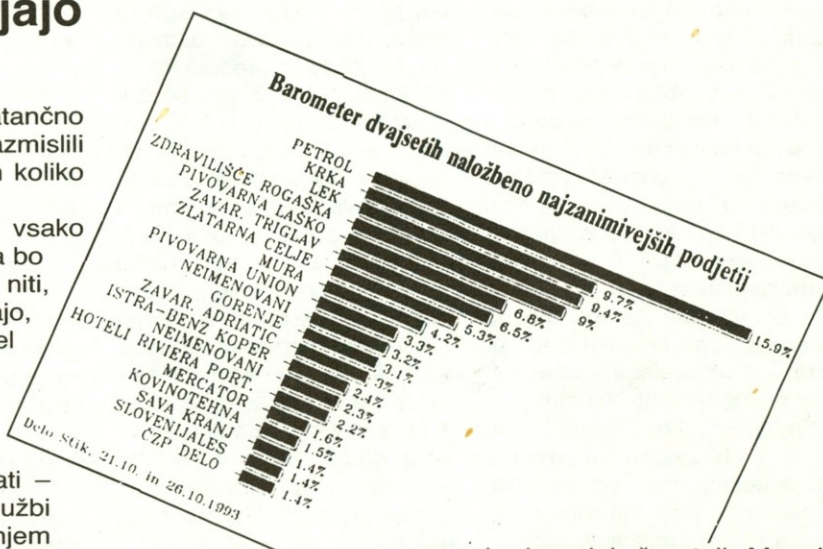
In zdaj se bodo morali odločiti tudi največji dvomljivci.

Najbrž bo le redkim prišlo na misel, da bi pustili certifikate neizkoriščene ležati v SDK, ampak bodo začeli vsi razmišljati, kaj naj storijo z njimi, kam naj jih vložijo.

Ob sporočilu o lastninskem certifikatu so napisana zelo natančna in razumljiva navodila, kaj je treba storiti in kako ravnati, tako da tudi tisti, ki se ne spoznajo pretirano dobro na take zadeve, ne bodo imeli težav pri uresničevanju svojih odločitev.

Zdaj ostaja samo še vprašanje, kam vložiti lastninski certifikat in pozneje tudi denar.

Uslužbenci v denarni upravi in pri zasebnikih bodo imeli precej dela z iskanjem pravega naslova. Prav tako tudi tisti, ki delajo v podjetjih z majavimi nogami, in ne vedo, koliko časa

KAJ STORITI Z LASTNINSKIM CERTIFIKATOM?

Večina zaposlenih in njihovih družinskih članov je že prejela OBVESTILO O ODPRTJU RAČUNA LASTNINSKEGA CERTIFIKATA DRŽAVLJANA. Vrednost certifikata znaša od 100.000 do 400.000 SIT, glede na starost upravičenca, ki jo je dosegel 5. decembra 1992.

LASTNINSKI CERTIFIKAT NI DENAR, TEMVEČ PRAVICA DO SODELOVANJA PRI LASTNINJENJU SLOVENSKEGA DRUŽBENEGA PREMOŽENJA IN VELJA LE ZA NAKUP DELNIC PODJETIJ, KI BODO LASTNINJENA.

S pismom, ki ste ga prejeli septembra 1993, smo vas povabili, da sodelujete pri lastninskem preoblikovanju podjetja Petrol in da zamenjate lastninske certifikate za njegove delnice.

Program lastninskega preoblikovanja Petrola še ni dokončno izdelan, zato vas prosimo, da nam zdaj še ne pošiljate OBVESTIL O ODPRTJU RAČUNA OZIROMA LASTNINSKIH NAKAZNIC.

O programu lastninskega preoblikovanja podjetja Petrol, kakor tudi z navodili za zamenjavo lastninskih certifikatov za delnice podjetja, vas bomo pravočasno obvestili, zato vam ni potrebno skrbeti, da boste kaj zamudili. Za vnovčitev certifikata je določen čas enega leta, torej ni treba hiteti.

M. ZAFOSNIK

bodo sploh še stali. Mnogi nihajo, ali naj zaupajo podjetju, v katerem delajo, ali naj se odločijo za katero drugo.

V Petrolu takih skrbi ne bomo imeli. Že sami vemo, da je naše podjetje zdravo, da mu moramo zaupati, da je njegova vrednost trajna, in da se bo denar, ki ga bomo vložili vanj, dobro obrestoval.

Sicer pa tega ne vemo samo mi, ki delamo v njem, ampak mnogi Slovenci, kar dokazujejo rezultati ankete, ki jo je oktobra dvakrat delal Delo Stik in v kateri se je vprašanje glasilo: »Če bi morali svoj lastniški certifikat investirati v katero od naštetih podjetij, katero bi izbrali?« Rezultati kažejo, da je Petrol daleč pred vsemi in da se bodo tudi mnogi, ki ne delajo v njem, potegovali za njegove delnice.

Sicer pa z odločanjem ni treba hiteti, saj imamo celo leto časa.

J. K.

Za čim večji zaslužek

Komercialni pogled na prodajo dopolnilnega programa

Na bencinskih servisih prodajajo goriva, maziva, blago iz dopolnilnega programa, nudijo servisne usluge (pralnice, avtomehanične delavnice, menjava olja), pomagajo pa tudi z drobnimi uslugami, ki jih ne zaračunavajo. Goriva in ostalo blago nam zagotavljajo zaslužek v obliki marže, servisne usluge krijejo prevsem lastne stroške in vabijo kupce na določen bencinski servis, drobne usluge nam prinašajo posebno »maržo« – vozniki ostajajo zvesti takemu bencinskemu servisu, kjer jim dobro postrežejo, so prijazni in vedno pripravljeni pomagati. Danes je to pomembno za posamezne servise, za celoten Petrol še ne, saj na »našem« področju še ni »nevarnosti« v obliki drugih ponudnikov. Toda ko se bomo ob cestah srečevali s tujo konkurenco, bo zelo pomembno, pod čigavim napisom se bodo ustavljali vozniki.

Kakšen pa je po komercialni plati odnos med gorivom in dopolnilnim programom na eni strani za podjetje, ki ima dohodek od celotne prodaje, na drugi strani za zaposlene, katerih plača je delno odvisna od prometa na lastnem servisu?

Razmerje med blagom, ki ga prodamo na naših bencinskih servisih, znaša 80 (goriva) : 10 (dopolnilni program) : 10 (maziva) odstotkov, v pla-

čah zaposlenih je upoštevana vsa prodaja. Toda zdaj pripravljamo nov pravilnik, ki bo bolj stimulatивно vplival na angažiranje delavcev – predvsem pri artiklih, ki jih želimo pospešeno prodajati, torej mazivih in dopolnilnem programu. Razmerje med zaslužkom od tega blaga in gorivi želimo spremeniti tako, da bi ob nezmanjšani prodaji goriv povišali prodajo ostalega blaga za toliko, da bi bilo razmerje 50 : 50. Za večjo prodajo maziv in dopolnilnega blaga se zavzemamo zato, ker želimo prodati čim več blaga in čim več zaslužiti. Na sedanjih bencinskih servisih in skladiščih, s kvaliteto goriv, ki jo imamo, praktično ne moremo veliko vplivati na povečanje prodaje. Obstaja pa še drugo blago, po katerem povpraševanje sicer tudi ne raste, a bencinski servis je idealna lokacija za uspešno prodajo in nam nudi možnost, da odvezemo tržni delež tistim, ki so že na trgu in prodajajo blago, ki ga imamo tudi mi.

Ob povečanem zanimanju raznih podjetij za gradnjo bencinskih servisov v Sloveniji je širša ponudba Petrola zagotovilo, da ne bodo kupci prihajali k nam le zato, ker smo prijazni in urejeni, ampak tudi zato, ker smo dobro preskrbljeni z vsem blagom, ki ga potrebujemo in želijo kupiti.

Na zahodnih bencinskih servisih so cene dopolnilnega programa višje kakor v klasi-

PETROL
Dunajska cesta 10
Ljubljana 61000
Sektor marketing

Spoštovani gospe in gopodje,

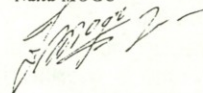
Dovolite mi, da se Vam predstavim. Sem študentka Ekonomsko poslovne fakultete v Mariboru, odločila sem se za smer bančništvo in finance, vendar mi je tudi marketing na svoj način zelo zanimiv.

Prav to pa je tudi namen mojega pisanja. Rada bi Vam prav iskreno čestitala za Vašo odlično reklamo o Petri in Primožu. Zdelo se mi je zelo izvirna in zato je vredno, da Vam za to tudi pismeno čestitam.

Želim Vam še veliko poslovnih uspehov. Teamu za marketing pa še podobnih reklam, ki pritegnejo pozornost javnosti ter veliko temu podobnih pisem, ki pričajo o Vaši izvirnosti in trudu.

S prijateljskimi pozdravi,

Nana MOGU

nih trgovinah, pa različne tudi glede na lokacijo bencinskega servisa – ob avtocestah, kjer ni drugih trgovin, višje, kakor v majhnem kraju, kjer je čez cesto klasična trgovina.

Pri nas so cene podobne kakor v drugih trgovinah oziroma včasih kakšni artikli celo cenejši. Ko smo začeli utirati pot temu blagu, smo vedeli, da bomo kupce preusmerili na bencinski servis tudi z vablivo ceno. S tako politiko smo dosegli, da se je prodaja povečala v primerjavi med letošnjimi in lanskimi 9 meseci približno za polovico. Zdaj, ko so se kupci navadili na kupovanje v naših objektih, smo začeli pri posameznih artiklih večati razliko v ceni. Tudi pri

tem se nismo zmotili, saj se prodaja ni zmanjšala. Zato bomo s tako politiko nadaljevali. Bilo bi nespametno, če bi že na začetku postavili višje cene, in v prihodnje bomo morali ravnati enako premišljeno, da dobrih kupovalnih navad voznikov ne bomo pokvarili.

Razmišljamo tudi o tem, da bomo imeli različne cene glede na lokacijo servisa. Najprej ob avtocestah, kjer bo delno tudi zaradi bolj sodobne tehnike, na primer najnovejših hladilnikov, v katerih bo najprimernejša temperatura za posamezne prehranske artikle – za pijače drugačna kakor za maslo ali mesne izdelke – oprema dražja, ponudba pa še boljša.

J. Š.

PRODAJA NAFTNIH DERIVATOV OD LETA 1986 DO 1993

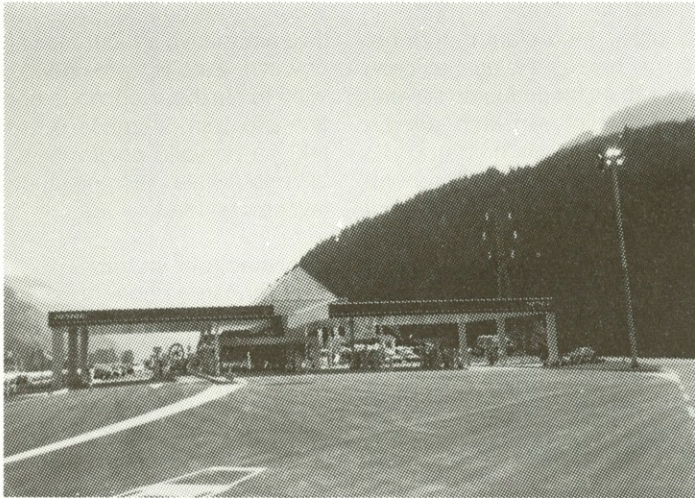
– v tonah –

Skupna prodaja			Bencini			Plinska olja			Kurilno olje EL			Kurilna olja – mazuti		
1986	1987	indeks	1986	1987	indeks	1986	1987	indeks	1986	1987	indeks	1986	1987	indeks
1.071.258	1.159.679	108	247.064	281.562	114	233.681	235.662	101	147.335	177.705	121	289.176	299.672	104
1.159.679	1.119.213	97	281.562	311.074	110	235.662	242.541	103	177.705	176.896	100	299.672	239.000	80
1.119.213	1.179.515	105	311.074	334.075	107	242.541	224.950	93	176.896	233.557	132	239.000	236.483	99
1.179.515	1.141.549	97	334.075	358.002	107	224.950	225.674	100	233.557	243.469	104	236.483	192.419	81
1.141.549	1.033.103	91	358.002	317.031	89	225.674	209.252	93	243.469	244.974	101	192.419	170.245	88
1.033.103	951.148	92	317.031	351.121	111	209.252	195.411	93	244.974	226.567	92	170.245	117.257	69
951.148	1.108.442	117	351.121	415.138	118	195.411	221.749	113	226.567	277.819	123	117.257	124.357	106

Sestavila: A. Češarek

PETROL – TRGOVINA
Sektor za razvoj in strateško planiranje

Bencinska servisa Hrušica I in II sta končno odprta

Kar nekaj let smo morali čakati na nova objekta ob meji

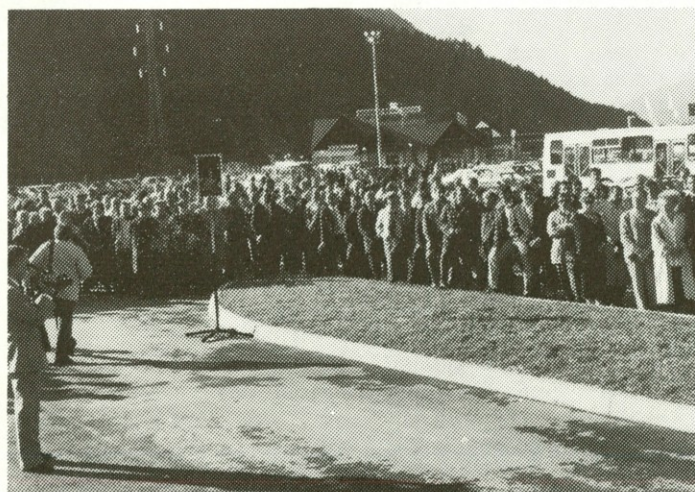
Zato pa so fantje lahko toliko bolj ponosni nanju

Notranjost je privlačna tudi za največje razvajence

... in utrujeni vozniki se bodo lahko okrepili s toplo pijačo

Prav vsi niso prišli samo zaradi novih bencinskih servisov

... nekateri so se udeležili odpiranja novega dela avtoceste.

Ali ste vse to že vedeli?

Direktorica Stanka ČESENJ vam predstavlja finančni sektor

Kaj je finančni sektor

Izraz finance je zelo star, saj so ga uporabljali že v srednjem veku ter označevali z njim denarna plačila in jih tako razlikovali od naturalnih. Privzeli so ga v vseh jezikih, čeprav kot tujko, in oblikovali tudi svojo besedo – v slovenščini je to denarstvo. Danes označujemo s financami gospodarjenje nasploh, pa tudi denarne, bančne in državne posle. V Petrolu se ukvarjamo s poslovnimi financami, kar v praksi pomeni zbiranje sredstev, in tudi njihovo pridobivanje. Ko jih imamo na žiro računu, moramo ohraniti njihovo vrednost, kar je še vedno težka naloga, čeprav inflacija ni več tako visoka, skrbeti za načrtno trošenje, in za oplajanje vrednosti.

V sektorju je zaposlenih okrog 60 ljudi, ki delajo v šestih oddelkih – v oddelku za finansiranje in analize, ki je najbolj vitalen, za vrednostne papirje, saldakonte kupcev in dobaviteljev, za plačilni promet, investicije in kompenzacije, asigurnacije in cesije. Finačne tokove spremljamo dnevno in mesečno (plane delamo tudi za vse leto), in sicer v cash flowu. Obenem planiramo in spremljamo trošenje sredstev.

Finančna služba aktivno vpliva na postavke v bilanci stanja, na kratkoročna finančna sredstva, na njihove vire, pa tudi na velikost in obseg prihodkov in odhodkov od finansiranja v bilanci uspeha. Prav tako skrbi za gospodarjenje z denarjem. Ob tem je treba poudariti, da je pomembno, da imamo finančna sredstva skoncentrirana na enem samem žiro računu, kajti na tak način lahko z njimi veliko bolje gospodarimo. Finančna služba neposredno vpliva na postavke v bilanci stanja in uspeha, računovodstvo knjiži in spremlja vse prejeme in izdatke ter dela analize bilance stanja in uspeha za preteklo obdobje, medtem ko se mora

finančna služba ukvarjati tudi s prihodnostjo. In nikdar ji ne sme zmanjkati denarja za poravnavanje obveznosti.

Naloge

Prva naloga finančne službe je zagotavljanje likvidnosti podjetja, to pomeni, da mora paziti, da je vedno dovolj denarja za poravnavanje obveznosti. Nekatera podjetja izkažejo ob koncu leta dobiček, a niso likvidno sposobna, medtem ko imajo druga podjetja celo izgubo, a obveznosti lahko točno poravnajo. Petrol je bil doslej vedno likviden, vendar ne smemo držati rok križem, temveč moramo dolgoročno zagotavljati likvidnost.

Pomembna naloga je ohranjanje in oplajanje vrednosti sredstev in diverzifikacija naložb, prav tako tudi zagotavljanje deviz, s katerimi plačujemo tujim dobaviteljem. Obseg teh sredstev je zelo velik, saj 70 odstotkov naftnih derivatov kupujemo v tujini, zagotavljamo pa jih predvsem preko bank. Za nas je zelo ugodno, da je poleg velikih bank zaživelo več manjših, ker se lahko obnašamo tržno, delujemo na deviznem trgu in kupujemo devize pod najugodnejšimi pogoji. Devizna sredstva kupujemo tudi od drugih podjetij, predvsem od dolgoročnih poslovnih partnerjev. Dolgoročnega poslovnega partnerja smo v določenem obdobju pripravljani kreditirati, on pa kredit zavaruje s prihodnjim deviznim prilivom od izvoza v tujino. To pa je tudi naš stalni vir za zagotavljanje devizne likvidnosti.

Nastopanje na borzi

V Petrolu ne poslujemo samo z gotovino, ampak vedno več tudi z vrednostnimi papirji. Ljubljanska borza deluje od decembra 1990 in Petrol je nastopal na njej že od začetka. V letu 1992 smo imeli z vrednostnimi papirji preko borze 6,7 milijona mark prometa, v prvih 8 mesecih letos že 6,2 milijona. Predvsem trgujemo z obveznicami in delnicami (obveznica je kreditni

vrednostni papir, delnica je dolgoročen lastniški vrednostni papir). Trgovanje pomeni nakup in prodajo vrednostnih papirjev med člani in tudi nečlani borze. Relativne cene naložb se medsebojno spreminjajo na slovenskem primarnem in sekundarnem trgu. To pomeni, da za enoto vrednostnega papirja dobite več enot

drugega vrednostnega papirja in obratno. Če imate dobrega borznega posrednika ali finančnega analitika, ki dnevno spremlja dogajanje in zamenja vrednostni papir za drugega, in vmes pobere relativno razmerje, lahko pripomore do velikih zaslužkov. Seveda pa nihče ne more vedno samo zaslužiti, ampak vsaj včasih tudi izgubi. Tu smo opravili veliko poslov z dolgoletnimi partnerji, predvsem s svojimi kupci, in nekatere terjatve do njih zapiramo z vrednostnimi papirji, ki jih včasih obdržimo, drugič prodamo naprej, vendar ne takoj, ampak poiščemo najugodnejši trenutek. Za to delo je potreben – in v Petrolu ga imamo – dobro izšolan človek, poznavalec, borzni posrednik. Ljubljanska borza je odprla nove prostore, kjer bodo elektronsko trgovali, to pomeni, da bomo z njo povezani preko računalnika. V ta namen sta dva delavca iz finančnega sektorja že opravila potrebne tečaje in obvladata elektronsko trgovanje. Trgovanje z vrednostnimi papirji preko ljubljanske borze bomo razširili tako, da ne bomo opravljali storitev samo za pravne, ampak tudi za fizične osebe, in morda najprej za uslužbenca Petrola. Če bo torej nekdo iz podjetja želel informacijo ali finančni nasvet, mu bo naš borzni posrednik predlagal možnosti, odločiti pa

se bo moral seveda vsak sam. Prav tako bo sam nosil rizike.

Nakup in naložbe v vrednostne papirje predstavljajo alternativo bančnemu varčevanju. Zato je pametno razvijati to službo. Končno je borzna provizija, ki znaša odstotek, za podjetje pozitivna, saj bi zagotavljala plačo nekaj delavcem sektorja.

Informacijski sistem

Če hočemo dobro opravljati posle, moramo imeti razvit informacijski sistem, ki bo v podporo pri poslovnih in strateških odločitvah ter trgovanju z vrednostnimi papirji. Pri nas se sicer nekaj dogaja, a delati bi morali bolj intenzivno. Opremo imamo, vprašanje pa je, ali niso delavci informacijskega sektorja premalo zainteresirani. Morda bi bilo dobro, če bi v našem sektorju zaposlili informatičarja, ki bi povezoval oba sektorja, ker nam manjka predvsem stalna povezava.

Vloga finančne službe pri privatizaciji

Vloga finančne službe v privatizaciji še ne prihaja do polne veljave, dokler privatizacijskih postopkov ne začnemo uredničevati. Zdaj je bolj pomembna vloga pravne službe oziroma nosilca naloge. Ko bomo pa natančno vedeli, ali bomo Petrol lahko preoblikovali po zakonu o lastninjenju, bo finančni sektor s svojim znanjem in izkušnjami sodeloval pri odločanju med internim odkupom podjetja in prodajo delnic. Po zaključeni privatizaciji pa bo tudi Petrol začel kupovati delnice podjetij, v katerih imamo poslovni interes in bodo pomenile kvalitetno dolgoročno naložbo.

Za koga dela finančni sektor

Razen za Trgovino opravljamo storitve tudi za Zemeljski plin, ki nas za to delo plačuje. Obenem mu tudi svetujemo. V podjetju so nam dali nekatere pooblastila in določili, o čem se lahko sami odločamo – pri nakupu deviznih sredstev vemo, do kakšnega tečaja smemo sami kupovati. Če pride na deviznem trgu do odstopanj, se posebej dogovorimo. Toda to se je v zadnjih dveh letih le redko zgodilo.

Direktorica Poldka BREZNIK v računovodskem sektorju

Naloge računovodstva

Računovodstvo je vrednostno evidentiranje poslovnih sprememb pri sredstvih, obveznostih do virov sredstev, prihodkih in odhodkih ter strogo formalna in dokumentirana vrednostna evidenca. Preprosto bi to razložili z besedami, da vse dokumente v zvezi z nabavo in prodajo blaga in storitev na bencinskih servisih, skladiščih, enotah gostinstva, zunanje trgovine, marketinga in vseh strokovnih služb, evidentiramo v sektorju za računovodske storitve in so osnova za spremljanje in ugotavljanje uspešnosti in vrednosti podjetja.

Računovodstvo sestavljajo poleg knjigovodstva še računovodsko načrtovanje, nadziranje in analiziranje.

Sektor za računovodske storitve sestavlja sedem oddelkov: blagovno materialno knjigovodstvo, obračun osebnih dohodkov, evidenca osnovnih sredstev in skupne porabe, knjigovodstvo uvoza in izvoza, likvidatura, knjigovodstvo drugih terjatev in obveznosti in vodstvo računovodstva, kjer je trenutno 70 zaposlenih. Delavci Petrola se najpogosteje srečajo s sektorjem v zvezi z odpravljanjem napak pri poslovanju na bencinskih servisih in skladiščih – od inventurnih manjkov do razčiščevanj pri blagajniških dnevnikih, blagovno materialnem knjigovodstvu, osnovnih sredstvih, pa tudi zaradi osebnih dohodkov, osnov za pokojnino, stanovanjskih posojil in raznih potrdil. Pred leti je bilo v sektorju zaposlenih več kakor 100 delavcev. S prehodom na lastni računalnik se je način dela bistveno spremenil (opremljenost bencinskih črpalk in skladišč z računalniki), tako da se je zmanjšal obseg operativnega dela (direkten vnos podatkov na prodajnih mestih oziroma TOE) in tako omogočil zmanjšanje števila zaposlenih. Vse sicer še ni do konca izpeljano in z vsem še nismo zadovoljni, a dosegli smo napredek.

Spremembe

Zakon o računovodstvu, ki je veljal dolga leta in je predstavljal okosteno shemo, je bil odraz države, ki je hotela imeti vse narejeno po istem kopitu. Letos smo

dobili zakon o gospodarskih družbah, vendar moramo leto 1993 še vedno zaključiti po starih predpisih. Zakon o gospodarskih družbah je precej ozko opredeljen, njegov sestavni del so računovodski standardi – imamo jih 32, kar je več kakor mednarodnih, in so v pomoč zakonu o gospodarskih družbah, da bo omogočal spremljanje, ki bo bolj podobno evropskemu. Ponujal bo nekaj drugače, mi pa se bomo odločili, katero bomo uporabljali. Sami bomo sestavljali kontni plan, ki je bil doslej zelo strogo predpisan, in izbirali med nemškim, angleškim in francoskim modelom.

Revizija

Novost je obvezna revizija, ki je značilna za kapitalistični odnos do kapitala. Glavni cilj je v tem, da so potem, ko nevtralna revizijska hiša pregleda poslovanje, lastniki kapitala pomirjeni in vedo, da je z njihovim denarjem vse v redu, da se zanj ni treba bati. Če bi Petrol že bil delniška družba, bi moral imeti revizijsko hišo in opravljeno revizijo, saj bi upravni odbor pred sprejetjem zaključnega računa želel imeti tudi mnenje nevtralnih strokovnjakov o realnosti rezultata.

Revizijo opravljajo specializirana podjetja, ki so jih ustanovili v Sloveniji in nekatera so povezana z mednarodnimi revizijskimi hišami, ki so marsikdaj manjšinski lastniki in tudi sodelujejo pri delu. Toda glavno opravijo Slovenci, ki bolje poznajo naše specifičnosti. Podjetje si samo izbere revizijsko hišo, vendar ni vseeno, za katero se odloči, ker si preko nje oblikuje svoj image. Revizijska hiša pa ne opravlja samo nadzora, ampak tudi svetuje pri reševanju problemov.

Sodelovanje

... z informacijskim sistemom

Enoten Petrolov informacijski sistem se posveča tudi računovodskemu poslovanju. Delo opravljajo v informacijskem sektorju, toda ob naših navodilih in po naših željah. Pripravijo program, mi vnašamo podatke, nekatere zadeve tečejo že avtomatično, večino dokumentov zajamemo zdaj samo enkrat in operativni del v naši službi je zdaj manjši. Sodelovanje med sektorjem je različno, ponekod dobro, drugod manj dobro, nekatere zadeve bi morali še urediti, ob začetku novega programa bi se morali temeljito pogovoriti, pripraviti morda

projektno mapo za postopek, jo pregledati in podpisati. Potem bi bilo točno določeno, kako bo delo potekalo. Česa takega nimamo, kar nas moti, saj postopkov nimamo točno določenih, ampak moramo vedno znova definirati zahtevo.

Z opremo smo lahko zadovoljni, včasih je treba le kakšen računalnik zamenjati z boljšim, drugih potreb ni. In ko bodo opremljeni vsi bencinski servisi, bomo lažje spremljali tudi delo v blagovnem prometu in bolj ažurno pripravljali podatke za vodstvo podjetja o prodaji in doseženem dohodku.

... z bencinskimi servisi

Na splošno je povezava z bencinskimi servisi zelo dobra, poteka preko računalnikov, vsak dan sproti dobivamo vse podatke, prav tako podatke o zalogah in gibanju blaga v skladiščih. Problem ostaja gotovinska prodaja, ki jo zajemamo po preteku obračunskega meseca. To je tudi glavni razlog, da kasnimo s temi

podatki in jih nimamo zadnji dan obračunskega obdobja. Ko pa bodo vse te zadeve urejene, bomo dosegli, kar želimo.

... s finančnim sektorjem

Večina dela računovodske in finančne službe, razen strogo likvidnostnega, je zelo povezana. Nekatera podjetja imajo saldakonte kupcev in dobaviteljev v računovodski službi, vendar ni določeno, kje mora biti in pri nas smo se odločili, da bo v finančni službi. Računovodstvo pa z njim tesno sodeluje, ker je delo povezano. Preden dajo v finančno službo nalog za nakazilo oziroma za naše plačilo, morajo v likvidaturi pregledati na saldakontih, če obstajajo pogoji za kompenzacijo. Tudi saldakonti kupcev in usklajenost njihovih evidenc v glavni knjigi in v finančnem računovodstvu so naša skupna naloga. Tesno moramo sodelovati z oddel-

kom za investicije v finančnem sektorju, saj ne moremo aktivirati nobenega osnovnega sredstva, dokler ne dobimo od njih ustrezne dokumentacije.

Privatizacija

Knjigovodski in računovodski podatki so med osnovami za priprave na privatizacijo. Zakonodajalec je predpisal, da zaključni račun za leto 1992, ki je osnova za lastninsko preoblikovanje, vzamemo v prirejeni obliki. To je otvoritvena bilanca, za katero je predpisana posebna metodologija, njeno pravilnost pa bo pregledala Agencija za prestrukturiranje in privatizacijo. Na novo moramo vrednotiti vsa zemljišča, vse zgradbe, naložbe doma in v tujini, terjatve do kupcev, zaloge materiala, vse cene postaviti na decembrsko realno stanje. Ko bomo naredili otvoritveno bilanco, bomo dobili knjigovodsko vrednost podjetja. Lastniti pa je možno tudi po ocenjeni vrednosti, za katero se bomo verjetno odločili v Petrolu, in vsebuje poleg statične tudi dinamično vrednost, ki jo oceni registrirani in posebej kvalificirani ocenjevalec, ter upošteva tudi negativne efekte, ki obstajajo v Sloveniji. Vrednosti sta različni in če bi se podjetje samo odkupilo, najbrž ne bi bilo zainteresirano, da bi bila vrednost čim bolj visoka, ker bi se težje odkupilo. Če pa bi ga prodali tudi tujcem, je prav, da ga ne podarimo, ampak ocenimo čim bolj realno. Seveda mora biti pa ocena tudi za domači odkup realna in trezna.

Kontroling

Zadnje čase veliko govorimo o kontrolingu, ki dejansko pomeni vodenje podjetja, ter v svetu in tudi ponekod pri nas dosega velik pomen. Če hoče poslovanje dobiti ustrezne podatke, na katerih osnovi bo ugotavljalo, ali uredi ustrezne zastavljene cilje, potrebuje tudi podatke iz računovodstva. V sektorju za računovodske storitve ne delamo več ocen samo za zunanje institucije, ampak predvsem za domače potrebe, da se vodstvo podjetja lažje odloča. Vse to pomeni za računovodstvo vsebinski premik, ne gre več samo za knjigovodsko evidentiranje, ampak je del upravljalne funkcije.

Več kakor nakup na kredit

Leasing ali kako pospešiti razvoj gospodarstva

V Maroku je bilo delovno srečanje evropskega združenja za leasing. Organizacija Leaseurope ima 23 članov in dopisnih članov, ki zastopajo interese posameznih držav, posredno pa je vključenih vanjo 1035 podjetij, ki se ukvarjajo z leasing dejavnostjo. Poleg predstavnikov Evropske skupnosti in ostalih držav zahodne Evrope so članice tega združenja tudi države vzhodne Evrope – Poljska, Češka, Bolgarija, Madžarska, Slovaška.

Na delovnem srečanju naj bi predstavili delo evropskega združenja v letih 1992 in 1993, udeleženci pa naj bi se posvetovali tudi o odprtih vprašanjih, ki jih imajo podjetja posameznih držav pri opravljanju leasinga.

KAJ JE LEASING?

Eno od pomembnih vprašanj, ki pesti predvsem leasing podjetja vzhodnih držav, je že sama opredelitev leasinga, ki jo pogosto izenačujejo z nakupom na kredit, s kreditom ob pridržku lastninske pravice, z najemom, zakupom itd. Po definiciji označuje Leaseurope leasing kot »operacijo, pri kateri vzame najemodajalec v najem proizvodni obrat, kapitalne dobrine in opremo z namenom, da bi najeta sredstva uporabljal v poslovne in/ali zasebne namene. Najemodajalec je te stvari kupil, zato ostaja tudi lastnik dobrin ves čas najema«. Partnerja v leasing pogodbi vstopata v razmerje predvsem iz naslednjih razlogov:

– najemodajalec izbere opremo in dobavitelja opreme, ki jo uporablja v poslovne namene ter s tem znižuje osnovo za plačilo davka,

– najemodajalec kupi opremo, ostaja njen lastnik, doslega donosnost vloženega kapitala na osnovi dogovorjenih razlik v ceni ter zaračunanih obresti in prinaša tveganje, ki izhaja iz leasing pogodb na najemodajalca.

KAKO KNJIŽITI LEASING POGODBE?

Druga pomembna dilema, ki se skoraj enakovredno odpira tako v zahodni kakor v vzhodni Evropi, je vprašanje, katero metodo za knjiženje leasing pogodb uporabiti. Znan sta dva načina:

– anglosaški koncept, ki uveljavlja ekonomsko lastništvo,

– prevladujoča nemško-francoska oblika pravnega lastništva najemodajalca nad predmetom leasing pogodbe.

Bistvena razlika med obema pristopoma je v tem, da pri ekonomski metodi predmet leasing pogodbe knjižijo pri najemodajalcu, ki obračunava tudi amortizacijo.

Najemodajalec vodi v svojih poslovnih knjigah naložbo, prejete najemnine so vračilo glavnice, razlike v ceni in prihodki od finansiranja naložbe. Nasprotno prepušča metoda pravnega lastništva knjiženje predmeta pogodbe najemodajalcu, ki obračunava amortizacijo, najemnino pa knjiži kot celotni prihodek.

Računovodsko gledano sta obe metodi enakovredni. Z vidika dajalca leasinga kot part-

nerja v pogodbenem razmerju, ki finansira predmet pogodbe in prevzame tudi tveganja za povračilo denarnih sredstev, pa je prav gotovo ustrežnejši pristop pravnega lastništva.

Pri nas je uveljavljen mednarodni računovodski standard, ki predlaga metodo ekonomskega lastništva, veljal pa bo od 1. januarja 1994. Združenje leasing podjetij Slovenije, ki deluje v okviru Gospodarske zbornice, pripravlja dopolnilo k sprejetemu priporočilu, ki bo omogočalo uporabo tudi »nemško-francoske« variete pravnega lastništva nad predmetom leasing pogodbe.

LEASING – POMOČ PRI RAZVOJU GOSPODARSTVA

Če so uresničene osnovne predpostavke leasinga (lastništvo na predmetu najema), lahko kot storitev in oblika finansiranja bistveno pripomore k razvoju gospodarstva, kajti:

– leasing je za lastnika finančnih sredstev manj rizična operacija kakor kredit, s tem pa je omogočen dostop do potrebne opreme tudi ekonomskim subjektom z nižjo boniteto, novim podjetjem itd.,

– razvite oblike leasinga omogočajo hitrejšo obnavljanje opreme,

– leasing je oblika, ki omogoča uporabo opreme ter realizacijo ekonomskih učinkov brez lastništva na opremi,

– leasing v primerjavi z nakupom opreme sprošča sredstva podjetja za druge namene in s tem izboljšuje njegovo likvidnostno situacijo,

– leasing opreme se je v nekaterih državah izkazal kot uspešen nadomestek drugih oblik pospeševanja razvoja manj razvitih področij,

– leasing je lahko oblika pridobivanja novih finančnih sredstev podjetja na osnovi prodaje z namenom, da bi najelo obstoječa osnovna sredstva (sale-and-lease-back),

– leasing je lahko pomembna oblika izvoznega finansiranja.

Poleg navedenih konkretnih dilem ter prikazanih prednosti, ki veljajo za leasing, lahko iz vsebine predavanj v Marakešu povzamem marsikaj, kar predstavlja osnovo za nadaljnji razvoj leasing dejavnosti v Sloveniji in tudi v našem podjetju.

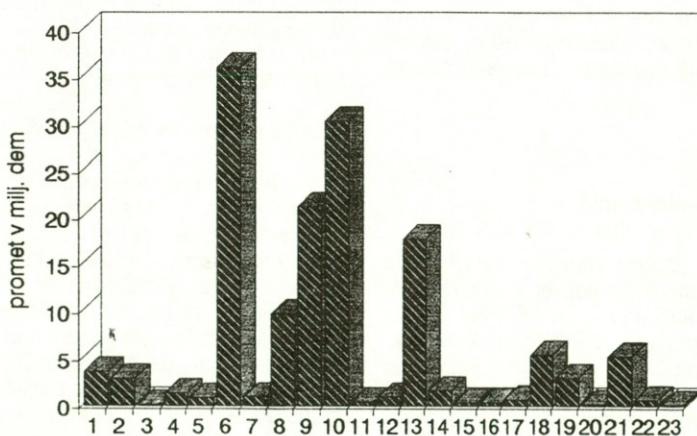
KAKŠEN PROMET USTVARI LEASING

Članice evropskega združenja za leasing so v letu 1992 ustvarile skupno 143 milijard mark prometa, Slovenija pa je s 55 milijoni mark na predzadnjem mestu pred Bolgarijo (19 milijonov mark).

V povprečju predstavlja promet z leasingom okrog 20 odstotkov celotnih investicij, različno po posameznih državah: Avstrija 17 odstotkov, Nemčija 15,6 odstotka, Francija 14,6 odstotka, Anglija 29,8 odstotka, Italija 15,4 odstotka, Švedska 26,3 odstotka, Češka 11 odstotkov, Madžarska 18 odstotkov, Poljska 2,6 odstotka, Bolgarija 3 odstotke in Slovenija 18,7 odstotka.

Glede na gospodarsko recesijo, ki je značilna za vse države zahodne in vzhodne Evrope, ocenjujejo strokovnjaki, da je padec obsega leasing dejavnosti za 6,2 odstotka v letu 1992 v primerjavi z letom 1991 med najnižjimi, predvsem v primerjavi z gotovinsko prodajo blaga, ki je predmet leasing pogodb.

Obseg leasinga po državah V LETU 1992

LEGENDA:

1 Avstrija	9 Francija	17 Norveška
2 Belgija	10 Anglija	18 Nizozemska
3 Bolgarija	11 Grčija	19 Portugalska
4 Švica	12 Madžarska	20 Poljska
5 Češka	13 Italija	21 Švedska
6 Nemčija	14 Irska	22 Finska
7 Danska	15 Luksemburg	23 Slovenija
8 Španija	16 Maroko	

STRUKTURA LEASINGA

Strukturo leasinga predstavljajo predvsem naslednje skupine dobrin:

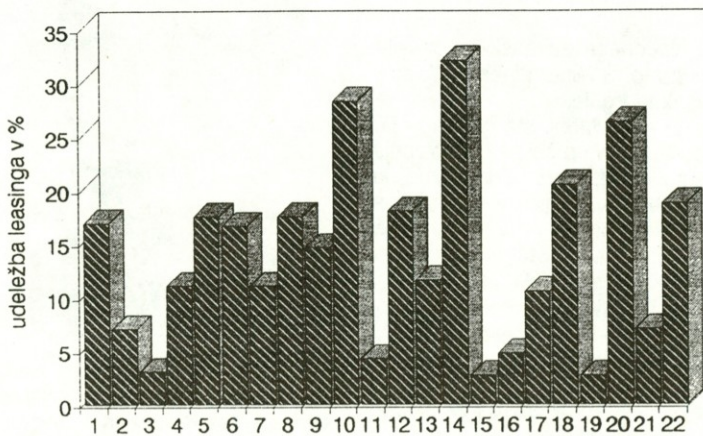
- stroji in industrijska oprema,
- računalniki in pisarniška oprema,
- cestno-transportna sredstva,
- osebna vozila,
- ladje, letala, železniška transportna sredstva,
- ostale potrošne dobrine.

Med sredstvi, ki so predmet leasing pogodb, so najmočnejše zastopani stroji in industrijska oprema (30,9 odstotka), osebna vozila (29,1 odstotka), računalniki in pisarniška oprema (16,7 odstotka), cestno-transportna sredstva (13,2 odstotka), ladje, letala itd. (4,5 odstotka) in ostale potrošne dobrine (5,6 odstotka).

KDO SE ODLOČA ZA LEASING

Med jemalci leasinga so posamezne dejavnosti oziroma sektorji različno zastopani:

Delež leasinga v investicijah V LETU 1992

LEGENDA:

- 1 Avstrija
- 2 Belgija
- 3 Bolgarija
- 4 Švica
- 5 Češka
- 6 Nemčija
- 7 Danska
- 8 Španija

- 9 Francija
- 10 Anglija
- 11 Grčija
- 12 Madžarska
- 13 Italija
- 14 Irska
- 15 Maroko

- 16 Norveška
- 17 Nizozemska
- 18 Portugalska
- 19 Poljska
- 20 Švedska
- 21 Finska
- 22 Slovenija

** Za Luksemburg ni podatkov.

- kmetijstvo, gozdarstvo, ribolov (3 odstotki)
- industrija (35,8 odstotka)
- privatni sektor (47,3 odstotka)

- družbeni-državni sektor (5,2 odstotka)
- fizične osebe (5,7 odstotka)
- ostali (3 odstotki)

KDO NUDI LEASING

Leasing podjetja delujejo predvsem kot samostojne družbe - koncerni, ki so jih ustanovljale bančne institucije, zavarovalnice in dobavitelji dobrin, ki jih podjetja dajejo v leasing. Ustanovitelji vzhodnoevropskih leasing hiš so lahko tudi tuja podjetja (dobavitelji ali banke) v povezavi z domačimi podjetji, ki imajo že izdelane in utečene leasing projekte. Za tovrstne joint-venture povezave so predvidena tudi sredstva Evropske banke za obnovo in razvoj.

Na osnovi predstavljenih referatov bi lahko rekla, da je na Zahodu leasing dejavnost zelo razširjena oblika financiranja prodaje na daljši rok, ki vključuje prodajo vseh vrst dobrin in povpraševanje zelo širokega tržnega segmenta. S tega vidika je na razvitih leasing trgih ponudba zelo široka, kar bi bilo vredno vključiti tudi v domače razmišljanje oziroma v prihodnje poslovne odločitve.

P. LAJEVEC

Vztrajni organizatorji in zagrizeni tekmovalci

Petrolovi tenisači so se pomerili

Kljub stalnemu deževju in po dvakratni prestavitvi turnirja je vztrajnim organizatorjem le uspelo na igriščih ob hotelu Špik v Gozd Martuljku pripeljati Petrolov teniški turnir do končnih rezultatov.

Moči je merilo 50 tekmovalcev - 4 ženske in 46 moških, ki so bili razdeljeni v 4 skupine. Med njimi je bilo nekaj starih mačkov, ki so suvereno vihteli teniški lopar, pa tudi nekaj začetnikov, ki so tokrat še nekoliko zadržano odbijali žogice, a so na najboljši poti, da se bodo kmalu potegovali za najvišja mesta.

In kdo je bil najboljši?

Ženske

1. Marjeta Vrankovič
2. Milena Godec Lotrič
3. Alenka Pirc

Moški

- Skupina A
1. Igor Urbančič

2. Andrej Trunkelj
3. Marko Kočevar

Skupina B

1. Tomaž Jakopič
2. Zdravko Križaj
3. Gorazd Vončina

Skupina C

1. Stane Lakner
2. Dejan Andič
3. Ciril Smrkolj

Skupina D

1. Vojko Pelikan
2. Marjan Vrankar
3. Boris Spreizer

ZAHVALA

Ob smrti svojega očeta Rada VREČARJA se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz KSS za podarjeni venec in izrečeno sožalje

Rado Vrečar

JANKU V SLOVO

V transportu Ilirska Bistrica je v letošnjem letu že tretjič zaplapolala žalna zastava.

V nesreči, ki jo je povzročil prevrnjen traktor, je sredi razkošja poletnih trav umrl **JANKO FRANK**.

Janček - tako smo mu pravili sodelavci in prijatelji - je pripadal generaciji, ki predstavlja jedro ustvarjalnosti v našem podjetju. Izučil se je za avtomehanika in se izpopolnjeval do specialista. Svoje delo je opravljal kvalitetno in s polno odgovornostjo. Svoje znanje je prenašal na mlajše generacije, saj je bil vsa leta tudi mentor delovne prakse in pripravnikov.

Radi smo prisluhnili njegovemu mnenju in nasvetom, pa naj jih je podajal v podjetju, ali v svojem domačem okolju. Njegovo razmišljanje in delo je presegalo lastne

interese. Lahko rečemo, da je Janko z vsem srcem pripadal našemu podjetju in je to najbolj dokazoval s svojim delom. Aktivno je sodeloval tudi v stanovskem združenju šoferjev in avtomehanicov - ZŠAM podružnica Transport Ilirska Bistrica.

Ob vsem tem pa je naš Janček vedno ostal toplo človeški, skromen in pošten in tak bo ostal v našem spominu.

Transport Ilirska Bistrica

Država ne more posegati v delo

Plina niso v Avstriji nikoli podpržavili

Oskrba s plinom je bila v Avstriji sprva komunalna naloga, ki so jo opravljala mesta, pa tudi zasebniki, know-how so prinesli Angleži. Leta 1947 so podpržavili nafto in elektriko, plina nikdar.

Dežela Spodnja Avstrija in družba za elektriko Newag sta leta 1954 ustanovila podjetje Niogas. Newag in Niogas sta se nato leta 1986 združila, dve leti pozneje pa se je nova družba preimenovala v EVN. Privatizacija je potekala tako, da so leta 1989 prodali na borzi 25, naslednje leto pa še 24 odstotkov. Zakon o podpržavljenju namreč zahteva, da je 51 odstotkov v javni lasti. EVN, v katerem so združeni elektrika, plin in toplota, pripada deželi Spodnji Avstriji, toda plinski sektor bi mogli izvzeti in v celoti privatizirati. Vendar o tem ne razmišljajo.

EVN je 49-odstotno privatiziran in ima 17 tisoč delničarjev. Približno 2 odstotka delnic imajo delavci podjetja. Vendar niso vsi zaposleni tudi delničarji, ampak samo dobra polovica, torej kakšnih 1600. Ob vstopu na borzo je delnica stala 6.690 šilingov za nominalno tisoč šilingov. Vsak delavec – ne glede na položaj – je po ugodnih pogojih lahko kupil največ 10 delnic. To je stalo 66.900 šilingov, minus 10 odstotkov popusta, ki ga ni plačalo podjetje, ampak prodajalec – 7 odstotkov je popustila dežela, 3 odstotki so bili provizija, ki se ji je odpovedala banka. Plačati je bilo treba torej 60.200 šilingov. EVN je dala petletni kredit brez obresti, ki ga je bilo možno odplačevati v 60 mesečnih obrokih kot odbitek od plače.

V EVN so združeni elektrika, plin in toplota, toda direktor poslovnega obrata **dr. Alois SCHEICHER** je spregovoril predvsem o plinskem področju.

Plin bi lahko enostavno izvzeli iz EVN in ustanovili novo podjetje.

Nobenega zakonskega pravila ni za to. S plinom lahko v Avstriji vsakdo trguje.

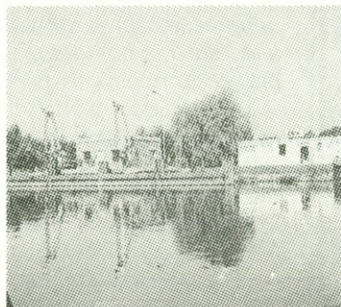
Shell in Mobil sta imela po 50 odstotkov v družbi za pridobivanje surove nafte, pred letom smo od vsakega kupili polovico, tako da je njima ostalo po 25 odstotkov, mi jih imamo 50. RAG črpa v Zgornji Avstriji, ÖMW predvsem v Spodnji Avstriji in na dunajskem področju, ter tudi uvažata plin in opravlja visokotlačni transport, pri čemer tesno sodeluje z Austria Ferngas. To je družba za oskrbo s plinom, ki dela tudi prognoze porabe ter skupaj z ÖMW sklepa pogodbe za uvoz in skladiščenje plina.

V EVN so združeni elektrika, plin in toplota. Kako pa je urejeno notranje poslovanje? So sektorji samostojni, imajo skupen management, ali samo generalnega direktorja?

Leta 1960 je imel Newag 25-odstotni delež v Niogasu, družbi sta bili sicer v isti hiši, a vodili so ju ločeno. Vsaka je imela lasten poslovodni odbor. Seveda sta med seboj sodelovali, ker sta bili prepleteni in imeli tudi iste lastnike. Leta 1967 so v poslovodnem odboru uvedli personalno unijo. To je pomenilo, da sta bili družbi deljeni, poslovodni odbor pa je bil skupen. Na drugi ravni je bilo 9 glavnih oddelkov, ki so jih sčasoma združili. Zdaj sta oddelka za elektriko in plin tehnično ločena, imata pa skupen poslovodni odbor in skupno vodstvo tehnike. Imamo glavni oddelek, ki tehnično upravlja plinske naprave, vodi cevovodno mrežo ter toplotne naprave. Skupno je svetovanje, skupen je obračun za elektriko in plin, skupno odčitavanje, ni pa skupnih faktur.

Področji sta samostojni, pa vendar povezani. Ali bi se med seboj podprli, če bi šlo kateremu od njih slabo?

Treba je razlikovati tarifno filozofijo obeh področij. Elekrika je grajena na principu pokrivanja

stroškov, obstaja uradno urejanje cen pri gospodarskem ministru. Zahtevo za ceno je treba predložiti komisiji, ki odloči v šestih mesecih. Sicer je možno iti na sodišče. Če družba preplača osebe, mora to porabnik pokriti. Zato so vpeljali izraz standardni stroški, in za plačilo je priznana samo določena vsota. Kdor je pod njo, ima prednost, kdor je nad njo, je na slabšem. Regulacija stroškov pripomore k njihovi standardizaciji in k napredku produktivnosti. Obstajajo tudi organizacijske študije, ki ugotavljajo, če je preveč ljudi. Če se to zgodi, zmanjšajo njihovo število. Tako je pri elektriki. Pri plinu je povsem drugače. Pravno gledano obstaja v principu tudi tu urejanje cen, vendar ni efektuirano. Cena plina je tržna, prilagodljiva cena. Prodajati moramo v konkurenci s kurilnim oljem, premogom, naftnimi derivati, in ceno tako postaviti, da jo lahko dosežemo. Ko smo začeli oskrbo s plinom, so bile cene pod ceno naftnih derivatov, danes ima plin prednost – varovanje okolja, čistota, zagotovljena dobava – in leži nad ceno derivatov. Naš cilj pa je, da tržno ceno kar najbolje izkoristimo in stroške zadržimo čim nižje. V tem je naš dobiček.

Zaradi ekoloških prednosti so cene plina lahko nekoliko višje. A če gre nekemu podjetju slabo, se najbrž odpove varovanju okolja in se odloči za cenejšo gorivo. Potem morate vendarle paziti na ceno plina, da obdržite stranke.

Toda to ima meje. Vsaka velika stranka poskuša doseči boljše ceno – cementna, papirna, sladkorna industrija – in nam pripoveduje, da ima dobro ponudbo za kurilno olje, ter da je cena plina previsoka. Toda nafta ima tudi dodatne stroške, ki znesejo do 10 odstotkov. Ekološka prednost plina je jasna in naše stranke se je zavedajo, ali pa jih v to prisilijo strogi ekološki zakoni.

Cene plina so vezane na ceno nafte in v Avstriji se naftni derivati večkrat pocenijo ali podražijo. Ali to vpliva na ceno plina?

Takoj. Leta 1982 smo imeli najvišjo ceno po drugem cenovnem šoku. Potem smo cene osemkrat znižali, ne da bi uradna regulacija posegla vmes, ne da bi se razvile kakršnekoli razprave. Seveda pa ni cena plina povsem brez nadzora. V Avstriji obstaja socialno partnerstvo. V njegovem okviru imamo paritetno komisijo, ki ima dva pododborna – za ceno in za plače. Drugi predseduje zveza sindikatov, ki se dogovarja o kolektivnih pogodbah. V pododboru za cene so zvezna zbornica za obrt, delavska zbornica, kmetijska zbornica in obrtna zveza, ki imajo odločilno vlogo, finančno in gospodarsko ministrstvo sta opazovalca. Če pride do večjega skoka, govorimo s socialnimi partnerji.

Do 20 grošev pa ni potrebno?

Tu je princip steklenih denaric, ki si ga je pridobila naftna industrija in v bistvu postaja razvoj vedno bolj liberalen. Če se naftne cene gibljejo, sporočimo, da so se naše vstopne cene za toliko in toliko povišale, in da moramo zato dvigniti tudi prodajno ceno. S socialnimi partnerji govorimo o delitvi – proračun, obrt, kmetijstvo, industrija morajo nositi dodatek. Zdaj ni nobenih počeznih subvencij in noben sektor ne subvencionira drugega.

Člani pododbora pa so s področij, ki so bolj na vaši strani.

Ne. Na naši strani je predvsem član zvezne zbornice, saj je plinsko gospodarstvo v njej včlanjeno in nas mora zastopati. Toda zastopati mora tudi industrijo in poskušati doseči ravnovesje. Delavska zbornica in sindikati se trudijo, da bi zastopali proračun. Politika je v paritetni komisiji samo opazovalec. Uraden postopek poteka po zakonu, rok je 14 dni, a če se v tem času ne dogovorimo, lahko prosto ravnamo. Pa saj je jasno, da ne moremo plina dražje kupovati kakor ga prodajamo.

Taka prijava cene je potem bolj formalna.

Vse to morate gledati v celotnem avstrijskem ozračju. V Avstriji nimamo štrajkov, ker so skozi socialno partnerstvo delodajalci in delojemalci preko zbornic in sindikatov v stalnem stiku. Pri nas ni socialnih konfliktov, kar je rezultat sistema, v katerem se med seboj pogovarjamo.

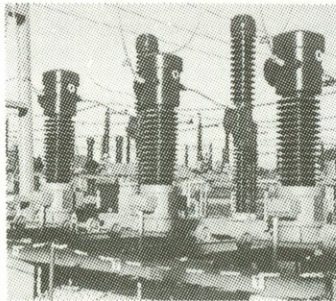
Ali delati razliko med velikimi in majhnimi kupci? Nekateri jemljejo vse leto, drugi samo v hladnem obdobju.

Imamo dve vrsti strank. Najprej sami potrebujemo plin za termično proizvodnjo elektrike pozimi, dobavljamo ga elektrarnam elektrogospodarstva, ki nima svojega plina, ampak ga vleče od nas. Prav tako ga pošiljamo tudi gospodinjstvom, in smo njihovi glavni dobavitelji. Vendar je poraba v gospodinjstvih nepomembna. Pri obrti in industriji je drugače. Vprašanje glede letne in zimske porabe, torej glede fleksibilnosti, urejamo s skladiščenjem, v elektrarnah pa tudi s tem, da lahko uporabljamo še premog in nafto. Elektrarne so na plin in nafto, na plin in premog, plinske turbine samo na plin, ki pa ga lahko nadomestimo s kurilnim oljem EL. Za gospodinjstva je cena vse leto enaka, ker jim poleti zelo malo prodamo, tako da imamo samo zimsko ceno. Industrija jemlje skozi vse leto, zato ima drugačno, ugodnejšo ceno – približno za polovico nižjo. V letu 1991–92 smo 50 odstotkov dobavili industriji in tujim (ki niso last EVN), elektrarnam, 28 odstotkov krajevnim mrežam – to so gospodinjstva, in 22 odstotkov smo porabili za svoje elektrarne. Tako je bilo videti v odstotkih, številčno je bilo povsem drugače. Pri strankah smo oskrbovali 143 tisoč naprav, in praktično vse so bile gospodinjstva, le 250 je bilo industrijskih obratov. Toda tudi od industrije je 40 kupcev porabilo 80 odstotkov količin.

Kdo pa finansira plinovodno mrežo: porabniki, država, banke preko kreditov, ali EVN?

Niogas je korakoma pridobival mestne plinarne – Wiener Neustadt, Baden, St. Pölten, Krems, Miselbach, a njegov cilj je bil, da bi koksni plin zamenjali z zemeljskim. Od ÖMV je prevzel visokotlačne naprave, ki so že obstajale, in gradil nove južno od Dunaja v smeri Wiener Neustadta ter na zahod v smeri St. Pöltna. Tam so bile prve velike stranke tovarne papirja in cementarne. EVN in elektrogospodarstvo sta sklenila, da bosta pri Korneuburgu postavila elektrarno na plin, pri Neunkirchnu kombinirano naftno-plinško-premogovno elektrarno in to je bil začetek.

V 60-ih letih smo sprejeli razvojne odločitve in se lotili oskrbe področij. Tudi v majhnih občinah in na deželi. Tu se je zastavilo vprašanje, kako naj zavarujemo gospodarnost. Oskrba ravninskih področij, ki ni ekonomična, vodi k povprečnemu subvencioniranju, aglomeracijsko področje mora plačati višjo ceno, da so stroški pokriti. Rešitev smo našli v tem,

da smo pripravili aranžma z vsako občino, ki je sklenila z nami novo pogodbo, in hotela zgraditi nizkotlačno oskrbo.

Aranžma je določal, da občine na svoje stroške opravijo nizke gradnje in omogočijo vozno pot. To poteka pogosto v kombinaciji z oskrbo z vodo, z gradnjo kanalov za odplako. Če je tak projekt sprejet, se občina trudi, da bi vse istočasno gradila, morda postavila tudi električne in telefonske kable. Nam ostanejo stroški za polaganje cevi in priključek. Pogodbe se med seboj nekoliko razlikujejo, ponekod prispevamo občinam na tekoči meter nekaj sto šilingov, drugod plačajo občine vse same, včasih gradimo mi in nam mora občina nekaj prispevati.

Kaj pa porabniki?

Tarifni porabniki plačajo poleg vsega potrebnega v hiši samo hišni priključek, torej napeljavo od ceste do hiše, kar znese okrog 17 tisoč šilingov. Če so v kraju tudi obrtniki in industrija, je zadeva lahko veliko bolj gospodarna, prispevki občine precej nižji. Naš cilj je, da bi mrežo v 12 do 16 letih amortizirali. Kalkuliramo z obrestno mero, s stroški, s planiranim prometom, ki pomeni sicer tvegajenje, ker se morda ne bi uresničilo. Če pa bi bil boljši, bi občina lahko predčasno stopila iz pogodbe. Tako nam je uspelo doseči stalno oskrbo, imamo nad 200 pogodb za krajevne mreže in naša oskrba sega daleč v notranjost. Vedno smo odklanjali povprečno subvencioniranje, občina mora nekaj prispevati. Pojavili so se tudi primeri, ko je občina rekla – imamo toliko in toliko milijonov šilingov, ki jih lahko izdamo za uresničitev oskrbe. To bomo dividirali z gospodinjstvi, ki bodo morala poleg 17 tisoč šilingov, kolikor stane priključek, plačati še 17 ali 20 tisoč šilingov, da bomo izvedli projekt. To smo odklonili, ker bi bili potem stroški za priključek za stranke tako visoki, da ne bi nikdar prešle z nafte ali premoga na plin, ker si tega ne bi mogle privoščiti. Če pa je naš cilj, da zmanjšamo emisije in izboljšamo oskrbo, naj poteka plinifikacija preko občin in ne s po-

možjo porabnikov.

Pri industriji je drugače. Zanj je pogosto treba zgraditi več kilometrov visokotlačne napeljave, za kar obstaja več inčac. Obrat lahko pokrije del gradbenih stroškov, ali pa mi gradimo napeljavo in 10 let priračunavamo dodatek na ceno. To je neke vrste leasing pogodba. Če hočemo pridobiti stranko, moramo biti zelo fleksibilni, kar pomeni najvišjo ponudbo gospodarnosti. Kupec lahko prevzame del izkopavanja, ali pristane na višjo ceno plina. Načelno ne pripišemo v račun nobenih stroškov za gradnjo in poskušamo to dobiti z ekonomičnostjo prodaje. V glavnem gre pri tem za velike stranke, ki porabijo na leto več kakor milijon kubikov plina. Vsak porabnik pa mora sam urediti redukcijsko postajo, to je napravo, v kateri reducirajo pritisk s 70 barov na obratni pritisk. Stane pa okrog milijon šilingov.

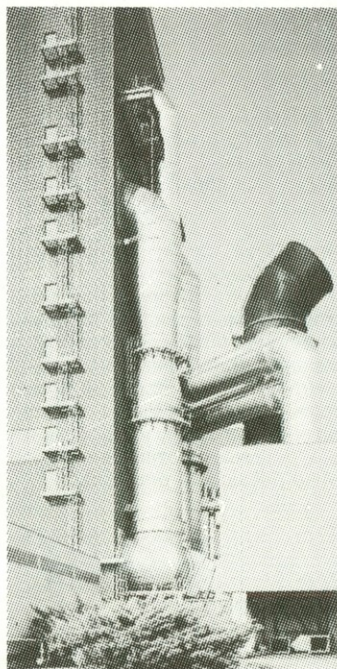
Plin dobivate od ÖMV, s katerim imate dolgoročno pogodbo.

Da, imamo 25-letno pogodbo. Prva pogodba z Rusi je bila sklenjena leta 1968, do zdaj imamo štiri, potem imamo pogodbo s Severnim morjem, ki je tudi dolgoročna. Za dolgoročno pogodbo se odločamo zato, ker na ta način bolje zagotovimo oskrbo s plinom.

Plin kupujete pri ÖMV, ÖMV kupuje v Rusiji. Ali imate tudi sami neposredne zveze z Rusijo?

Samo preko Austrian Ferngasa, ki skupaj z ÖMV pokriva uvoz plina.

Potem ste takorekoč odvisni od ÖMV.

Da, vendar je preko AFG ta odvisnost omiljena. Toda ÖMV je edini uvoznik.

Zemeljski plin tudi skladiščite pri ÖMV.

Obstaja skladiščni pool, skupnost, v kateri urejajo celotno skladiščenje, in EVN je v njem udeležena z določeno količino, ki znaša okrog 500 milijonov kubikov.

EVN plačuje plin ÖMV, ki poravnava račune pri proizvajalcu in če se njegovi računi zvišajo, morate tudi vi več plačati.

Z Rusi imamo 4 pogodbe z različnimi cenami. Med Rusi ter ÖMV in AFG potekajo četrtletni razgovori, med katerimi cenovne komponente sporazumno določijo – kdaj se bo cena spremenila, kje se bo spremenila, nato podpisajo protokol, po katerem velja nova cena. Če se ne sporazumejo, se pogajajo naprej. Če so cene višje, mora ÖMV poskusiti doseči višje cene tudi pri paritetni komisiji.

Vi niste zainteresirani za to, da bi sami kupovali plin v tujini?

Seveda smo. Pa saj je bil AFG motor za norveški plin, in je tudi vodil razgovore z Norvežani, medtem ko je pri Rusih imel prvo besede ÖMV. Sicer pa delajo sporazumno. Mi smo pri tem družabnik, ker imamo v AFG nad 24 odstotkov.

Potem sploh niste zainteresirani, da bi bili povsem samostojni, ampak je za vas bolje, da sodelujete z AFG in ÖMV.

Vprašanje, ali naj bi spremenili organizacijsko strukturo, je povezano z vprašanjem, kaj se bo dogajalo v ES, kaj v Evropi. Nekaj se je začelo premikati. V načelu veljajo tranzitne smernice ES, ki pravijo, da je cevovode treba dovoliti, kar pa ni za plin nič novega. Pri WAG in TAG imamo transportne pravice, to pomeni, lastnik je ÖMV ali mednarodni konzorcij, mi pa smemo transportirati.

Kakšna pa je pri plinu vloga države?

Obstaja veliko zakonov – spodnjeavstrijski zakon, zakon o zagotavljanju plina, ki velja za porabnike, zakon o parnih kotlih itd. Toda dejansko je vloga države opazovalka. Vsaki dve leti pripravi zvezna vlada poročilo o energiji, ki govori o položaju energetske oskrbe v Avstriji, o gotovosti energetske oskrbe, diverzifikaciji, o verzijah za prihodnost. Ker nimamo planskega gospodarstva, država ne more posegati v delo. To bi bila teorija.

Kaj nas čaka?

OVEN

Končno se vam obeta nekoliko lepše in bolj umirjeno obdobje. Opravila, ki vključujejo mlajše osebe in otroke, se bodo iztekla prav tako kot ste jih načrtovali, zato se boste lažje in bolj neobremenjeno odločali za naprej.

Ponovno ste se naveličali dela, ki ga sedaj opravljate, saj že nekaj časa za vas predstavlja le čisto rutino. Ker sprememb ne boste dobili ponujenih na pladnju, se boste sami morali bolj potruditi in poiskati tisto, kar bi vam vsaj za nekaj časa olepšalo vsakdanjik. Toda ne rinite z glavo skozi zid, ampak prej temeljito premislite, v kaj se podajate.

BIK

Tako zelo zadovoljni sami s seboj niste bili že dolgo časa. Jasno je, da se vi praktično hranite z drobnim spogledovanjem in flirtanjem. Ne bodite preveč odkriti, kajti vesti lahko kaj hitro pridejo do tistih oseb, ki vam v resnici veliko pomenijo.

Vaša velikodušnost vam bo doobra spraznila denarico. Če boste seveda z izidom zadovoljni, naj vam to ne bo mar, če ste pa napačno investirali, se boste pa še lep čas grizli zaradi nepremišljenih dejanj.

V službi si boste dali duška in povedali vse, kar ste imeli na umu. Ali je tako prav, bo pokazal čas.

DVOJČEK

Ne boste mogli več vztrajno zamenjati partnerjevih očitkov, kajti le-ti postajajo bolj glasni in pogosti. Če se boste postavili v njegovo kožo, vam bo jasno, da ima prav. Torej, vsaj za nekaj časa se boste morali odreči nekaterim svojim idejam, ki so partnerja popolnoma izključevale iz vašega življenja.

V službi bo sporna tema dobila svoj epilog, s katerim bi pravzaprav lahko bili zadovoljni, pa čeprav se vam bo sprva zdelo, da ste poraženi na celi črti. Zavedajte se, da tudi vi potrebujete roko, ki vas neopazno usmerja in ki vam dovoljuje več kot toliko svobode.

RAK

Zelo velikodušno se zanimate za težave in probleme drugih, tako da vam bolj malo časa ostaja za lastne. Ne zapirajte se vase, kajti s tem ne boste pregnali težav. Raje plodno izkoriščajte svojo energijo in bodite nekoliko bolj ego-

centrični. Odkrižajte se že problemov iz preteklosti, ki so kot senca vedno prisotni v vaših mislih, saj nimajo več nobenega vpliva na sedanje življenje.

Pripraviti se boste morali na daljše potovanje, od katerega si sicer ne obetate veliko uspeha, ampak le veliko sprostitev in dobrodošlo spremembo.

LEV

Kdaj ste si nazadnje privoščili nekaj kulturnega izobraževanja in obisk kakšne predstave? Naredite nekaj zase in se ne ozirajte na dejstvo, da bo to morda doma dvignilo kar nekaj prahu.

Za nekaj časa boste morali svoje odnose s sorodnikom zamrzniti, kajti čedalje bolj postaja očitno, da sporazum ali kompromis v tem trenutku ni dosegljiv. Pred tem pa vas čaka še en neprijeten pogovor.

Slika, ki ste si jo v službi ustvarili, je popolnoma napačna, zato še enkrat preverite vse informacije, ki so vam dosegljive. Vedite, da za dežjem vedno posije sonce.

DEVICA

Občutljiva področja v vas rinejo v ospredje in postajate že skorajda obsedeni. Zabredli ste tako globoko, da boste ob vseh svojih temačnih mislih prav gotovo potrebovali nasvet nepristranske osebe. Pranje umazanega perila in razčiščenje je za vsakogar boleča zadeva, zato ne poskušajte vso krivdo zvaliti na druge. Pri vsemu skupaj tudi sami niste ravno nedolžni.

Živčnost zaradi dogodkov doma in v službi se očitno odraža na celi črti, zato boste morali požreti marsikatero grenko. Narobe ste ukrepali, sedaj pa zavestno nočete priznati napake. Ob vsem skupaj pa tudi finančna slika ni ravno bleščeča.

TEHTNICA

Jezni boste nase, na srečo pa tokrat ne mislite krivde znašati na druge, kajti napaka je povsem vaša. Osmešiti se v oče drugih ljudi je za vas dovolj velika in huda kazen, zato drugič bolj previdno izbirajte besede.

Včasih so konzervativna načela prav tista zavora, ki vas ne spusti naprej in potem iščete opravičilo v napakah drugih. Navdih bo prišel s strani mlajše osebe, šele potem boste začeli razmišljati o morebitnih spremembah, ki vas bodo korenito pretresle. Pozitivne rezultate lahko pričakujete prav kmalu.

ŠKORPIJON

Si boste končno vzeli nekaj časa tudi za počitek, ali pa boste še kar

naprej rinili z glavo skozi zid? Dovolj bo, da priznate svojo nemoč in sodelavci vam bodo zelo radi priskočili na pomoč. Ob vsem tem pa image, ki ste ga pridno gradili, ne bo prav nič prizadet.

Vsekakor se potrudite sprejeti neobičajno povabilo na kosilo ali klepet, kajti izvedeli boste stvari, ki so za vas življenjskega pomena. Odločitev, ki bo korenito spremenila vaš način življenja, raje preložite na boljše čase, ko boste imeli več miru in boljši vpogled v zadeve.

STRELEC

Iz zadrege, v kateri ste se znašli ne po svoji krivdi, se boste morali izvleči na čim bolj diplomatski način, sicer boste nekoga hudo prizadeli. Zatiskanje oči pred težavnim dnevom ni nikakršna rešitev, kajti vse bo počakalo na vas. Preženite občutek sramu in pri opravičilu uporabite vse svoje že preizkušene šarmantne metode. Tveganje se bo splačalo, pa čeprav to še ne pomeni, da ste ponovno splezali na zeleno vejo – čaka vas še nekaj hudih in napornih dni.

V kolikor se imate namen odpraviti na krajši ali daljši izlet, to le storite, kajti čakajo vas nepozabni trenutki.

KOZOROG

Še sreča je, da ste že prej sami predvideli morebitne težave in ovire, pa vam sedaj ni treba prositi za pomoč. Če boste s tem vse razrešili, ostaja še naprej odprto vprašanje, kajti tudi vi boste morali priznati, da boste prej ali slej morali poiskati pomoč svojih bližnjih. Odkrili boste, da je v življenju še veliko več stvari pomembnejših od samih materialnih vrednot in da bo popolna iskrenost do partnerja poplačana z njegovo maksimalno predanostjo.

V kolikor lahko vplivate na potek dogodkov, se vsekakor poskusite izogniti službenemu potovanju.

VODNAR

Mnogo več truda boste morali vložiti, v kolikor želite, da se situacija na domači fronti začne razvijati v zeleni smeri. Partner se ne bo prav zlahka vdal, zato pričakujte še nekaj razburljivih in vročih trenutkov.

Opažate, da se težko pridobljen kupček denarja vztrajno zmanjšuje, vendar zaenkrat še ni razloga za paniko, saj se vam na obzoru kažejo nove možnosti za zaslužek. Če boste sledili svoji intuiciji, obstaja možnost, da boste našli izhod iz začaranega kroga, vendar boste svoje ideje morali obleči v bolj realno obleko.

RIBI

Intenzivno brskate po svoji notranjosti, razmišljate, urejate, saj vam vsesplošna zmeda že načenja živce. Samo čisti optimizem vam bo priskočil na pomoč ter vtil pogum in voljo, da se za svoje pravice borite do konca. Žal na sam izhod ne morete vplivati, ker ni odvisen samo od vas.

Oglasil se vam bo prijatelj, o katerem že dalj časa niste imeli nobenih vesti. Prošnja, s katero se bo obrnil na vas, vas bo šokirala in na sploh predstavljala neprijetno presenečenje. Pazite, da se zaradi svoje nepraktičnosti ne boste podali v čisto norost.

PRIŠLI – ODŠLI

Prišli

TRGOVINA

TOE Ljubljana

Matej Berginc, prodajalec

TRANSPORT ILIRSKA BISTRICA

Marjanca Žbogar, Boštjan Delost, David Avsec, Damjan Vičič, Emil Boštjančič, Sebastjan Vičič, Aleš Pipan, Primož Mavrič, Gregor Bavec, Florjan Rolih, Martina Škrjaj

Odšli

TRGOVINA

TOE

Marija Virant, snažilka, pokoj

TOE Celje

Nada Vešligaj, snažilka, Hamida Mašinović, snažilka, Senada Memić, snažilka

TOE Ljubljana

Slobodan Jovčić, prodajalec, Stane Hvala, prodajalec

TOE Maribor

Domen Urbanja, prodajalec

TOE Vzdrževanje

Anton Modic, vodja komercialnega oddelka, pokoj

TRANSPORT ILIRSKA BISTRICA

Ante Taslak, analitik tahografov, pokoj, Janko Vrh, vodja vozni-
kov

ZEMELJSKI PLIN

Ivan Bogovič, samostojni prodajni referent, Marta Peterka, tajnica, smrt, Rudolf Šipek, monter, smrt

PETROL

Glasilo delavcev v sestavi Petrola • Ureja uredniški odbor: Marinka Biček, Minka Demšar, Rajko Muljavec, Darinka Pavlič, Cvetka Pisar, Stefan Prša, Ada Valencič • Urednik: Jelka Žmuc-Kušar • Naslov uredništva: Petrol, Ljubljana, Dunajska 50, tel.: 061/1714 290.